

151

an.
f

ORATIONEM PANEGYRICAM
IN
DIEM NATALEM
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI
PRINCIPIS
FRIDERICI QVINTI
DANIAE NORVEGIAE VANDALORVM
GOTHORVMQVE REGIS
SLESVICI HOLSATIAE STORMARIAE DITHMARSIAE
DVCIS, OLDENBURGI ET DELMENHORSTI
COMITIS REL.
PRIDIE KAL. APRILES
IN AVDITORIO PHILOSOPH.
RECITANDAM
INDICIT
AD EAMQVE AVDIENDAM
RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM
ILLVSTRISSIMOS COMITES
VTRIVSQUE CIVITATIS PROCERES
VNIVERSOSQVE ACADEMIAE CIVES
INVITAT
ORDINIS PHILOSOPHICI
DECANVS

I. O. 3, velut ad cap. G V S T V S E R N E S T I
omnem eius vim
n amabilem. Ipsum.

GRATIOM PANNETUM

DIEM NATALIA

SEBASTIANI DE POTERISSIMO

PRINCIPIS

FRIEDERICI QVINTI

DANIAE NORVEGIAE VANDALORVM

CONSERVATVS REGIS

STEFANI HOLSTIAE SORABIAE DITHMARCHIAE

EPIS COPENHAGENENSIS

COMITIS

PRINCEPS

IN ACADEMIA PHISOPHICA

LECTOR

AVGUSTINUS

RECTORI ACADEMIAE PHISOPHICAE

PROFESSORI

AVGUSTINO

PROFESSORI

ORDINIS

PHISOPHICI

AVGUSTINO

Si suave est, auctore eruditissimo poëta, magnam maris tempe-
statem, et laborantes in fluctibus naves, e terra videre, sine
proprio periculo: non, quod aliena mala habeant aliquam
apud honestos animos oblectationem: foret enim inhumanissi-
ma voluptas: sed, quod sensus securitatis nostrae alienis incommodis intuendis
acuitur, accipitque ex eo aliquam suavitatis quasi accessionem: multo profecto
iucundius sit necesse est, vel audire procul belli tumultus, vel spectare comi-
nus populos bello afflictos, liberum ipsum securumque malorum, quae bellum
habet, omnium. Neque enim alia maior est pacis, quam a belli malis, commen-
datio; nec alia optabilis est illius dulcedinis experientia, quam quae, salva no-
bis pace, contingit. Huius tantae suavitatis sensu se delinitos sentiunt nostri e
Dania Cives, cum spectandis malis, quibus adfligitur carissima Patria nostra, ad-
monentur felicitatis, qua Patria sua, Dania, cum maxime fruitur, ab omni
non modo bello, sed contagionis etiam bellicae timore ac suspitione, libera,
et altissimo otio acquiescens. Huius autem tanti boni auctorem amabilem sta-
toremque, secundum Deum quidem, agnoscunt FRIDERICVM suum, Re-
gem sapientissimum, pacificum, et cum aliis virtutibus magnum, tum vero nulla
alia re, vel sua ipsius verissima aestimatione, maiorem, quam, quod summam
regni administrandi gloriam ponere didicit in pace tuenda, et bonis eius omni-
bus, literarum et sapientiae divinae humanaeque studiis, legum auctoritate, re-
rum omnium ex artibus bene cultis, e mercatura, copiis diligenter conservan-
dis, benigne fovendis, et omni ratione augendis, hoc est, paterna indulgentia
regno praestanda.

Est profecto vna certissima principalis ac regiae magnitudinis mensura,
quam paterni nominis benignitas et indulgentia definit: quippe ab ipsa divini
numinis magnitudine ducta, et omnium seculorum constanti iudicio probata,
denique in ipsis sensibus nostris defixa. Maiestatem divinam mens humana to-
tam intelligit in benignitatis, operibus maximis demonstratae, magnitudine:
ad hanc, velut ad caput suum, revocat ceteras naturae divinae perfectiones: per
hanc omnem eius vim et magnitudinem non modo conspicuam factam videt, sed
etiam amabilem. Ipsum huius univrsi moliendi et efficiendi consilium a beni-
gnitate

gnitate divina, vel sola, vel maxime, derivat. Etenim vis, quamvis infinita, nihil habet, nisi efficiendi mundi facultatem: voluntas omnis est a benignitate, quae et esse cupit, quibus se conspicuam et amabilem reddere possit, et, si sunt, quam maxime iis se ostendere gestit. Nam, ut quisque est benignior, ita magis et benefaciendi materiam requirit, et benefactis laetatur, nec alia maior benigno animo voluptas potest contingere, quam a benefactorum conscientia. Ac profecto ea est benignitatis divinae vis, ut ea homini vix consistere potuisse videatur sine mundi effectione, in quo essent, quibus suam vim benefaciendo demonstraret. Nam benignitas, quae sit non modo vera, et magna, sed infinita, hoc est, quae habeat ardentissimam, et, paene dicam, insatiabilem benefaciendi voluntatem, si adiunctam habeat vim, parem efficiendis, quae velit, omnibus, nullo modo ita intelligi potest, ut eadem sit otiosa, nihilque agat, sed velut intra se vertatur, et sui se modo cogitatione et sensu oblectet. In mundo vero ipso efficiendo, etsi longius excedere videtur mentis humanae captum vis et sapientia divina, tamen et hic dominatum benignitati omnem attribuit intelligentia nostra, sentiens vidensque in omnibus, vim et sapientiam benignitati veluti pro instrumentis fuisse, per quae suam illa vim exprimeret. Quid dicemus de conservatione mundi et gubernatione univ[er]sa, quae est prope tota benignitatis? in qua, quoquo nos vertamus, in oculos propemodum ipsos se ingerit curiosa quaedam et vere paterna adversus genus humanum indulgentia? Nobilissima autem illa gubernationis et providentiae divinae pars, quae pertinet ad mentes humanas, et salutem felicitatemque animorum, per *Christum* partam et restitutam, tota a benignitate divina et ortum et perfectionem habet, totam ipse Deus ad amorem admirationemque benignitatis vult referri. Ipsum nomen Dei benignitatem sonat: *χαριστικῆς δυνάμεως ὁ Θεὸς ὄνομα: beneficae virtutis nomen est Deus*, inquit PHILLO (*de Somniis p. 589.*) et, cum suam ipse maiestatem declarat, prope solam benignitatem praedicat, (*Exod. XXXIV, 6.*) ut magnitudinem suam vel ipse hac maxime censeat, vel ab hominibus intelligi ex hac et coli velit: denique cum ad mortalium humilitatem nominis illius altitudo transfertur, vnius benignitatis et beneficii magnitudo spectatur: et iuvans mortalis mortalem Deus appellatur (PLIN. II, 7.)

Ad magnitudinis autem divinae speciem, quam ipse Deus mentibus nostris impressit, ut ad eius normam omnis magnitudo inter homines iudicaretur, animus humanus vel effingit verae magnitudinis notionem, vel ipsam magnitudinem iudicat, praesertim eam, quae regibus et gubernatoribus generis humani conveniat. Est enim in iis potestatis divinae quaedam imago, suntque Dei quidam in terris vicarii: nec ullam in iis veram, et dignam illo fastigio, magnitudinem agnoscere debet aut potest mens nostra, recte et naturae convenienter iudicans, nisi, quae ad divinae illius similitudinem accedat. Iam non sumus ii, qui negemus, intelligi quandam magnitudinem posse, quae nullam habeat conjunctionem cum utilitate et felicitate humana, ut potentiae, ut ingenii, ut divitiarum, cuius etiam admiratione capta vel vanitas, vel stultitia humana, magnos interdum appellavit eos, in quibus ea inesse existimaretur, ut adulatio quondam

Graeca

Graeca *Alexandrum*, Romana *Pompeium*: in quibus tamen ipsis magis fortunae, quam hominum magnitudo eo cognomine celebrata est: sed sapientes homines nec admirantur, ut quae vel naturae necessitati debeatur, vel fortunae temeritati, nec homines ab ea magnos appellant: immo, si talis magnitudo non adiunctam habeat magnam benignitatem, horremus eam; sin etiam saevitia, malitia, avaritia accedat, odimus et plane pusillam ducimus. Quodsi vero par adiuncta sit benignitas, multis multa tribuens, et potentiae, virium, ingenii, copiarum magnitudinem conferens ad felicitatem multorum privatam, utilitatemque et felicitatem publicam patriae, generisque adeo humani, tum vero homines magnos agnoscimus, quorum magnitudinem vero animo omnes admirentur atque laudibus efferant, eosque Deo simillimos iudicamus. Neque enim *Milonem* illum Crotoniatam, cuius immensum robur celebratur, in Deorum numerum retulit antiquitas, cum id ille ad meram ostentationem retulisset: at *Herculem* retulit, quod ille robur suum ad pacandum orbem terrarum et securitatem publicam retulisset. Nec in toto illo numero eorum, qui ad Deos translati sunt iudicio hominum, reperitur, quem eo produxerit aliqua talis quantacunque magnitudo, quae aut noxia fuisset, aut inutilis publice: at *beneficiis excellentes viros fama et voluntate in coelum homines sustulerunt.* (Cic. Nat. Deor. II, 24.) Nullis victoriis, quamvis magnis, quamvis crebris, *Magni* cognomen publice tribuerunt Romani, quoad libertas duravit, cum honoratissima apud eos fortitudo militaris esset: nam in *Pompeio*, de quo ante diximus, a *familiari assentatione ortum est*, auctore LIVIO (XXX, 45.) Sed civile institutum, quod ad concordiam ordinum valuisset, et, comitiis ab humillima plebe ad meliorem populi partem translatis, rempublicam ad omne tempus valituro, eoque permagno, beneficio adfessisset, *Q. Fabio* cognomen *Maximi* a republica peperit. Adeo ea res accepta gratis animis, ut *Maximi* cognomen, quod tot victoriae non pepererant, hac ordinum temperatione pareret. (LIVIVS IX, 46. extr.)

Graecia, et Europaea et Asiatica, quibus temporibus sub regio imperio fuit, non modo tum, cum ad regum adulationem tota effusa esset, sed etiam melioribus temporibus, nihil maius habuit, quo reges suos, vivos mortuosque, extolleret, quam *Evergetae* atque *Soteris* cognomina, sono magis illa, quam vi et dignitate diversa. His Macedones, atque Graeci adeo omnes, *Antigonum Tutorem*, regem, vivum mortuumque ornaverunt, auctore POLYBIO (V, 9. p. 500. ed. Gron.) *τοῦ γὰρ ἔν ἐ μόνον ἐκέρθη παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐυεργέτης, ἀλλὰ καὶ μεταλλάξας σωτήρ*: ob eas res non modo illo ipso tempore *Evergeta* iudicatus appellatusque est, sed etiam post mortem *Soter*. Enimvero quibus rebus provocati, hunc nomini- bus his insignem inter ceteros reges suos fecere? Nempe benefactis, non modo in pupillum *Philippum*, regno paterno ei conservando atque reddendo, et Macedonas, sed in hostes victos, Lacedaemonios, quos nullo maleficio adfectos, libertate et legibus redditis, maximis publice privatimque beneficiis cumulaverat: vnde et Graeci eum maximum regum existimaverunt, et omnibus humanis honoribus maiorem, sed etiam *Polybius* dignum iudicavit, cuius lenitatem et benignitatem regibus omnibus, ad veram et regiam gloriam adspirantibus, imitan-

dam proponeret, egregie et late disputans (*l. c.*) quanto maior in regibus bonitas fit, quam potentia, vis, et maximae victoriae: βασιλέως ἔργον ἐστὶ, τὸ πάντα εὖ ποιῶντα διὰ τὴν εὐεργεσίαν καὶ Φιλανθρωπίαν ἀγαπώμενον ἐκόντων ἡγεῖσθαι, καὶ προσαιτῆν: *regis proprium est, omnibus benefaciendo propter benignitatem et mansuetudinem amari, et volentibus imperare.* (*l. c. c. 11. p. 502.*) Est enim insitum animis humanis, penitusque infixum sensibus, ut omnibus aliis rebus maiorem habeant benignitatem, eiusque laude omnium aliarum rerum gloriam obrui putent. Nominis illius magnitudinem diminuit, splendoremque obscuravit et regum ipsorum vanitas, qui hoc nomen nulla de causa, velut insigne regii fastigii, usurparent, et assentatorum humilitas, qui eo reges suos promiscue, etiam *Physcones*, ornarent: sed illa ipsa et vanitas regia, et adulatoria levitas arguit, nihil maius esse in laudibus humanis *Evergetae* nomine, nihil maius in regibus, quam eo nomine dignum esse. Neque enim aut illius fortunae superbia arrogat sibi, nisi summa, aut assentationis profusio tribuit, nisi maxima.

Quid autem? Romana illa, victoriarum et bellicae laudis avidissima gens, an aliter de magnitudine humana iudicavit? Immo vero, ut antea innuimus, nihil maius benignitate putavit, eamque virtutibus humanis omnibus, praesertim in iis, qui rempublicam administrarent, longe praetulit, nihil ea re detractum putans ceteris magnis virtutibus, quas et appeteret ipsa, et admiraretur magnopere, sed benignitatis satellites et ministras vellet. Etenim PATRIS PATRIAE nomen, quod primi in honore Principibus habendo usurpavere Romani, quo pertinet, nisi ad benignitatem et indulgentiam, (*PLIN. Paneg. 21.*) quae proficit, quantum potest, omnibus, et prodesse cupiat gaudeatque mirifice, imiteturque Patrem generis humani, Deum? Sed eius nominis honorem omnibus aliis praetulerunt, hunc summum, qui Principi haberi posset, statuerunt. Primum eo honore insignem fecit *Ciceronem*, non quaesita ingenio, et excogitata adulatio paucorum, sed beneficii recentis magnitudine plenum, et amore grato redundans populi univrsi pectus; quod omni adulatione est ingeniosius, laudesque tanto magnificentiores parit, quanto veriores. Nec maius aliquid vel *Catonis* ingenium, vel *Catuli*, totiusque Senatus sapientia potuit reperire. Sed ille honos quantus fuerit, cui melius credemus, quam *Caesari* Dictatori, bellicis laudibus cumulatifimo, earundemque amantissimo, et *Ciceronis* quondam hosti? qui *Ciceronem* tum adeptum esse *lauream* scripsit, *omnibus triumphis maiorem*, cum ei etiam, auctore *Catulo*, ut Patriae Patri, supplicatio esset decreta. (*PLIN. Hist. N. VII, 31.*) Sed et *Caesares* satis ostenderunt, nihil maius esse, in honoribus humanis, Patris Patriae nomine, et ceteri ita iudicaverunt. *Suetonius* quidem (*CAES. 76.*) in nimis honoribus, quibus accipiendis invidiam sibi conflare *Caesar* Dictator, cognomen Patris Patriae numerat. Et hic est ille *Caesar*, cuius fortunam nihil maius habere, dixerat *CICERO*, (*Ligar. extr.*) quam quod posset, naturam autem nihil melius, quam quod vellet servare quamplurimos. Sed huic *Caesari* mortuo cum vellent, id quod facile intelligitur, honorem habere maximum ei, qui morte eius dolerent, nihil maius invenire potuit ingeniosus dolor, Parentis Patriae nomine, quo vno inscribere columnam ei in foro possi-

tam

tam (S V E T O N. *Caes.* 85.) brevissimo sane elogio, sed omnes alias laudes vel complexo, vel supergresso. *Augustus* quidem, cum omne genus etiam immoderati honoris recepisset, sero demum, Consulatu tertio decimo, consensu populi oblatum illud nomen, cum primo recipere, per modestiam, sive veram, sive simulatam, recusasset, deinde a Senatu per *Messalam* delatum recepit, sed lacrimis prae gaudio manantibus, sed ut, *compotem se votorum suorum factum*, diceret, adeptum, quod summum vel expetere, vel sperare Princeps posset: (S V E T. *Aug.* 58.) quod ei, ut finem principalis gloriae, promiserat iuste et benigne imperanti *Maecenas*, auctore D I O N E C A S S I O. (*Lib. LII. p. 493.*) De *Tiberio* autem, arrogantissimo homine, hanc opinionem fuisse, auctor est S V E T O N I V S (*Tib.* 67.) quod Patris Patriae nomen accipere in principio imperii (annum alterum fuisse discimus e T A C I T. *Annal. I, 72.*) obstinatissime recusavit, id fecisse callidum et suae acerbitalis avaritiaeque conscium hominem, ne mox, maiore dedecore, impar tanto honori reperiretur. *Traianum* denique, P L I N I V S auctor est, (*Paneg. 21.*) huius nominis honorem, propter modestiam, vnum ex omnibus, qui in eum congererentur in principio imperii, non statim admisisse, sed, dum eius magnitudine dignum se factis probasset, distulisse. Quid? quod etiam mortuis, et in Deorum numerum relatis Imperatoribus, cum DIVI praenomine, PATRIS cognomen tributum, numi *Caesarum* docent, (v. S P A N H E M. *de Vsf. et Pr. N. Diss. XII. p. 448.*) ut vnam humanarum appellationum, quae divinitate digna videretur, et positis ceteris omnibus, veluti mortalitatis quadam labe infectis, atque in terra relictis, vna in coelum transfiret.

Enimvero, ut vere et proprie magni, immo maximi Principes sunt, qui sunt optimi et indulgentissimi, et veri Parentes Imperii sui, ita iidem soli vere felices, non sua modo privata, sed etiam suorum publica felicitate, qua nihil magis suum queant dicere: si nostrum est, cuius auctores sumus, quo pro nostro uti fruique licet. Nam ut parentes naturales non modo sua bona cum liberis, etiam vivi, libenter partiuntur, iisque, magis liberorum, quam sua causa, gaudent, sed etiam eorum virtutem felicitatemque suam ducunt, eaque ut sua, et prope magis quam sua, delectantur: sic Parens Populi magni Communis incredibiliter laetetur necesse est, cum se non modo ipsum in omnium bonarum rerum affluentia a fortuna constitutum sentit, unde plurimum, sine detrimento suo, ad quamplurimos manare possit, sed etiam infinitam hominum multitudinem sua benignitate et indulgentia videt beatam, non suo modo, sed ipsorum iudicio, esse. Et haud scio, an magni animi Principi haec aliena, si tamen aliena, iucundior multo, quam illa sua felicitas videatur: cum illam intelligat, maxima sui parte fortunae, hanc consilio et benignitati, hoc est, sibi deberi. *Augustus* quidem, etiam in imbecilla valetudine illa, quae ei mortis causa fuit, admodum exhilaratus est, cum Puteolanum sinum praeternavigantem nautae, qui recens ab Alexandria venissent, faustis ominibus, et his laudibus (eximias vere appellat S V E T O N I V S *Aug.* 98.) prosequerentur: *per illum se vivere, per illum navigare, libertate atque fortunis per illum frui*. Hoc erat illud, quod ei promiserat *Maecenas*, si iuste benigneque imperando

perando se Parentem populo Romano praestaret. Τέτα δὲ δὴ ἔτας ἔχοντας, πᾶτά
 σε ἀνάγκη καὶ ἡδέως βιάσασθαι. Τί μὲν γὰρ ἦδιον, τί δὲ εὐδαιμονέστερον ἔστι τῶ πάντων τῶν
 ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν μετ' ἀρετῆς ἀπολαύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὰ δίδοναι δύνασθαι:
quid enim dulcius, quid beatius, quam cum virtute omnibus humanis bonis fru-
entem iisdem alios quoque impertiri posse? apud DIONEM l. c.

Sed hanc talem, similem divinae, hoc est, verissimam amabilemque ma-
 gnitudinem venerabunda spectat in REGE suo Dania, hanc magnificam, regio-
 que fastigio dignissimam felicitatem laetissima gratulatur IPSI, et vero etiam
 sibi. Neque enim aliam REGIS, aliam suam novit felicitatem: suam REGIS
 videt esse, regia fruitur vt sua. Eius paterna diligentia et indulgentia pacem se-
 curam agit, divinae humanaeque sapientiae studia indies efflorescere laetius vi-
 det, bonam rerum omnium copiam e mercatura, ex artibus omnibus redun-
 dare sentit. Hanc Patriae suae felicitatem et antea intellexere, et, vt supra di-
 ximus, cum maxime, quamvis procul ab domo, sentiunt, et Patriae suae gra-
 tulantur Cives nostri e Dania. Quo magis existimant, esse suae pietatis, eum
 sensum proferre in publicum, eoque proferendo vtcunque gratum adversus PA-
 TRIAE suae PARENTEM animum declarare. Huius gratae laetitiae pieta-
 tisque suae interpretem esse voluerunt PAVLLVM VIDALINVM, Islan-
 dum, iuvenem doctum et disertum. Is proximo die Idibus, qui est REGI DA-
 NIAE natalis, in Auditorio nostri Ordinis, ab hora nona, recitabit Orationem,
 qua felicitatem Imperii Danici demonstret, et vota pro salute et prosperitate RE-
 GIS optimi nuncupet, per cuius sapientiam et indulgentiam ea felicitas vel nata,
 vel firmata, vel aucta est. Huic igitur Oratori vt frequentiam praestent RECTOR
 ACADEMIAE MAGNIFICVS, ILLVSTRISSIMI COMITES,
 VTRIVSQUE CIVITATIS PROCERES, Vniversique Academiae Ci-
 ves, et eorum verbis, qui eum suae pietatis interpretem constituerunt, et nostri
 Ordinis nomine etiam atque etiam rogamus. Aequum est, illam tam laudabi-
 lem pietatem quamplurimos testes habere. REGIS Daniae autem laudibus
 nulla alia in terra magis debet favori, quam in hac nostra, cuius PRINCEPS
 communes cum illo maiores habet, vt Daniae felicitatem quodammodo nostram
 debeamus putare, et in societatem laetitiae Danorum publicae venire. Atque
 etiam illa oratione audienda vel commovebitur, vel potius inflammabitur fidele
 desiderium absentis, heu nimium diu! PATRIS PATRIAE nostrae indul-
 gentissimi, faciemusque vero animo vota, vt ille quamprimum nobis, veluti
 post longae hiemis asperitatem et tristitiam, vernalis teporis lenitas amoenitas-
 que, et cum eo pax, tranquillitas, bona copia, felicitas publica restituatur. P. P.
 Dom. Iudica A. C. CIOIDCCLVII.

L I P S I A E

E X O F F I C I N A B R E I T K O P F I A .

